

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-501/23-1

Sprawa C-501/23

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

7 sierpnia 2023 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Bundesgerichtshof (Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

29 czerwca 2023 r.

Dłużnik i strona wnosząca zażalenie:

DL

Wierzyciel i druga strona postępowania zażaleniowego:

Land Berlin (kraj związkowy Berlin)

BUNDESGERICHTSHOF

POSTANOWIENIE

[...]

z dnia

29 czerwca 2023 r.

w sprawie o wszczęcie postępowania upadłościowego

względem majątku DL, [...] Berlin,

Dłużnik i strona wnosząca zażalenie

[...]

uczestnik:

Land Berlin, reprezentowany przez Finanzamt Wilmersdorf (urząd skarbowy Wilmersdorf), [...] Berlin,

Wierzyciel i druga strona postępowania zażaleniowego
dziewiąta izba cywilna Bundesgerichtshof [...]

w dniu 29 czerwca 2023 r.

postanowiła:

- I. postępowanie zostaje zawieszono.
- II. Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej przedkłada się zgodnie z art. 267 akapit pierwszy lit. b) akapit trzeci TFUE następujące pytania:
  1. Czy art. 3 ust. 1 akapit trzeci zdanie pierwsze w związku z art. 2 pkt 10 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego (zwanego dalej „europejskim rozporządzeniem w sprawie upadłości” lub „rozporządzeniem nr 2015/848”) powinien być interpretowany w ten sposób, że miejsce działalności osoby fizycznej prowadzącej niezależną działalność gospodarczą lub zawodową jest także wtedy oddziałem, gdy wykonywana działalność nie wymaga korzystania zasobów ludzkich i majątkowych?
  2. W przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze: czy art. 3 ust. 1 akapit trzeci zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848 powinien być interpretowany w ten sposób, że gdy osoba fizyczna prowadząca niezależną działalność gospodarczą lub zawodową nie posiada oddziału w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia nr 2015/848, domniemywa się, wobec braku dowodu przeciwnego, iż głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest miejsce, w którym wykonuje swoją niezależną działalność gospodarczą lub zawodową?
  3. W przypadku udzielenia odpowiedzi przeczącej na pytanie drugie: czy art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2015/848 powinien być interpretowany w ten sposób, że w przypadku osoby fizycznej prowadzącej niezależną działalność gospodarczą lub zawodową, która nie posiada oddziału w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia nr 2015/848, zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit czwarty zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848 domniemywa się, wobec braku dowodu przeciwnego, iż głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest miejsce zwykłego pobytu tej osoby?

Uzasadnienie

I.

- 1 W dniu 18 sierpnia 2020 r. uczestnik złożył wniosek o wszczęcie postępowania upadłościowego względem majątku dłużnika. W chwili składania wniosku dłużnik posiadał miejsca zamieszkania w Berlinie, Monako, Los Angeles oraz na francuskiej wyspie karaibskiej Saint-Barthélemy. Dłużnik był przewodniczącym rady nadzorczej Landbell AG, spółki akcyjnej prawa niemieckiego, z siedzibą w Moguncji. Jego majątek składał się z wierzytelności bankowych w Monako oraz udziałów w spółkach prawa monakijskiego, które posiadały wierzytelności bankowe, rachunki papierów wartościowych oraz udziały w spółkach w Niemczech.
- 2 Rozpatrujący sprawę Amtsgericht (sąd rejonowy) postanowieniem z dnia 27 lipca 2021 r. odrzucił wniosek jako niedopuszczalny z uwagi na brak właściwości miejscowej. W następstwie zażalenia wierzyciela Landgericht (sąd krajowy) uchylił to postanowienie w dniu 29 czerwca 2022 r. i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania do Amtsgericht. Zdaniem Landgericht główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika znajduje się w miejscu, w którym dłużnik wykonuje swoją niezależną działalność jako przewodniczący rady nadzorczej. Dłużnik zgłasza wątpliwości co do jurysdykcji krajowej sądów niemieckich. Poprzez swoje dopuszczone przez Landgericht zażalenie do Bundesgerichtshof dłużnik dąży do uchylenia zaskarżonego postanowienia i do oddalenia zażalenia wierzyciela.

II.

- 3 Przed wydaniem orzeczenia w sprawie zażalenia należy zawiesić postępowanie i uzyskać orzeczenie prejudycjalne Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w kwestii pytań zadanych w sentencji postanowienia (art. 267 akapit pierwszy lit. b), akapit trzeci TFUE).
- 4 1. Jurysdykcja krajowa sądów niemieckich powinna być oceniana na podstawie art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2015/848. W przypadku występowania elementów transgranicznych przepis ten znajduje zastosowanie niezależnie od tego, czy dotyczą one państw członkowskich lub państw trzecich (zob. postanowienie Bundesgerichtshof z dnia 8 grudnia 2022 r., sygn.. akt: IX ZB/72/19, WM (WM – Zeitschrift für Wirtschafts- und Bankrecht), 2023, s. 278, pkt 19 i nast.; wyrok Trybunału z dnia 16 stycznia 2014 r., C-328/12, ECLI:EU:C:2014:6 pkt 17 i nast., pkt 29). Zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2015/848 jurysdykcję do wszczęcia postępowania upadłościowego posiadają sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika. Głównym ośrodkiem podstawowej działalności jest

miejsce, w którym dłużnik regularnie zarządza swoją działalnością o charakterze ekonomicznym i które jako takie jest rozpoznawalne dla osób trzecich. W przypadku osoby fizycznej prowadzącej niezależną działalność gospodarczą lub zawodową zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit trzeci zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848 domniemywa się, wobec braku dowodu przeciwnego, że głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest główne miejsce wykonywania tej działalności. W przypadku każdej innej osoby fizycznej zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit czwarty zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848 domniemywa się, wobec braku dowodu przeciwnego, że głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest miejsce zwykłego pobytu tej osoby.

- 5 2. Landgericht przyjął, że dłużnik w miarodajnej chwili złożenia wniosku prowadził niezależną działalność gospodarczą lub zawodową w rozumieniu art. 3 ust. 1 akapit pierwszy zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848. Izba przyjmując tę tezę za podstawę poniższych rozważań. Pojęcie niezależnej działalności gospodarczej lub zawodowej powinno być interpretowane na gruncie prawa Unii autonomicznie. Niezależna działalność charakteryzuje się tym, że dana osoba wykonuje ją we własnym imieniu, na własny rachunek i własną odpowiedzialność oraz ponosi związane z prowadzeniem działalności ryzyko gospodarcze. Osoba ta działa we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność, swobodnie organizuje sposób wykonywania swojej pracy i otrzymuje za to świadczenia stanowiące jej dochody (zob. wyrok Trybunału z dnia 13 czerwca 2019 r., C-420/18, ECLI:EU:C:2019:490 pkt 39). Zgodnie z dotychczas występującym stanem faktycznym i stanem sporu przesłanki te są spełnione. Dłużnik był przewodniczącym rady nadzorczej spółki akcyjnej prawa niemieckiego. Zgodnie z prawem niemieckim rada nadzorcza nie jest wobec zarządu spółki akcyjnej związana poleceniami i wytycznymi (zob. § 111 AktG, niemieckiej ustawy o spółkach akcyjnych, zwanej dalej „AktG”). Zgodnie z ustaleniami Landgericht dłużnik mógł też ponosić ryzyko związane z otrzymywaniem wynagrodzenia [zob. w tym względzie orzeczenie Bundesfinanzhof (federalnego trybunału finansowego), BFHZ (orzecznictwo federalnego trybunału finansowego), tom 267, s. 189].
- 6 3. Zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit trzeci zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848 w przypadku osoby fizycznej prowadzącej niezależną działalność gospodarczą lub zawodową domniemywa się, że głównym ośrodkiem jej podstawowej działalności jest główne miejsce wykonywania tej działalności. „Oddział” w rozumieniu rozporządzenia w sprawie upadłości to zgodnie z art. 2 pkt 10 rozporządzenia nr 2015/848 każde miejsce działalności, w którym dłużnik przy wykorzystaniu zasobów ludzkich i majątkowych wykonuje działalność gospodarczą niemającą charakteru tymczasowego.
- 7 Landgericht stwierdził że dłużnik w ramach swojej niezależnej działalności jako przewodniczący rady nadzorczej krajowej spółki akcyjnej nie wykorzystywał zasobów ludzkich i zasobów majątkowych – ani w kraju ani w innym miejscu. W związku z tym nie zastosował domniemania z art. 3 ust. 1 akapit trzeci zdanie

pierwsze rozporządzenia nr 2015/848. Ocena ta nie zostałaby podtrzymana w ramach kontroli instancyjnej, jeżeli pojęcie „oddział” w rozumieniu europejskiego rozporządzenia w sprawie upadłości nie wymaga dla osoby fizycznej w sposób obligatoryjny wykorzystywania zasobów ludzkich i majątkowych. Niezależna działalność w kraju uzasadniałaby w takim razie wrzucalne domniemanie, iż główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika znajduje się w kraju. Izba przyjmuje, że w takim wypadku należałoby jedynie ocenić, czy dłużnik wskazał i w niezbędnym zakresie wykazał fakty wystarczające do obalenia domniemania. Landgericht powinien w takim wypadku uzupełnić ustalenia w tym zakresie.

- 8 4. Jeżeli na pierwsze pytanie należy udzielić odpowiedzi przeczącej i zatem należy przyjąć, że dłużnik w ramach swojej niezależnej działalności nie posiada oddziału w rozumieniu art. 2 pkt 10 rozporządzenia nr 2015/848, pojawia się kolejne zagadnienie, czy wtedy miejsce, w którym prowadzi swoją niezależną działalność, pozwala domniemywać zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit trzeci zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848, wobec braku dowodu przeciwnego, iż mieści się tam główny ośrodek jego podstawowej działalności. Zgodnie z motywem 28 rozporządzenia w sprawie upadłości ustalając, czy główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika jest możliwy do zweryfikowania dla osób trzecich, należy zwrócić szczególną uwagę na wierzycieli i ich percepcję tego, skąd dłużnik administruje swoją działalnością. Niezależna działalność dłużnika jako przewodniczącego rady nadzorczej była rozpoznawalna dla osób trzecich. Miejsce zarządzania prywatnym majątkiem jest natomiast dla Wierzycieli często trudne do ustalenia. W przypadku udzielania odpowiedzi twierdzącej na drugie pytanie prejudycjalne położenie miejsca głównego ośrodka podstawowej działalności dłużnika na terenie kraju byłoby również zgodnie z art. 3 ust. 1 akapit trzeci zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848 wrzucalnie domniemywane. Także w tym przypadku Landgericht powinien uzupełnić ustalenia dotyczące kwestii obalenia domniemania.
- 9 5. Gdyby domniemanie z art. 3 ust. 1 akapit trzeci zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848 nie znajdowało zastosowania, ponieważ na pierwsze i drugie pytanie prejudycjalne należy udzielić odpowiedzi przeczących, pojawia się w końcu zagadnienie, czy zastosowanie znajduje teraz domniemanie z art. 3 ust. 1 akapit czwarty zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848, czyli czy osoby fizyczne nieprowadzące dla celów swojej niezależnej działalności gospodarczej lub zawodowej oddziału w rozumieniu z art. 3 ust. 1 akapit trzeci zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848, są objęte pojęciem „każdej innej osoby fizycznej” znajdującym się we wskazanym przepisie. Za prawidłowością tego założenia przemawia okoliczność, iż akapity trzeci i czwarty art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 2015/848 regulują ze względów pewności prawa dla każdej osoby fizycznej domniemanie, które odsyła do głównego ośrodka podstawowej działalności i tym samym do jurysdykcji krajowej państw członkowskiego w zakresie wszczęcia postępowania upadłościowego. Pomiędzy art. 3 ust. 1 akapit trzeci zdanie

pierwsze rozporządzenia nr 2015/848 i art. 3 ust. 1 akapit czwarty zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848 może istnieć stosunek hierarchiczny, tak że jurysdykcja krajowa w odniesieniu do osób fizycznych jest oceniana na podstawie art. 3 ust. 1 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2015/848 dopiero wtedy, gdy przesłanki z pozostałych przepisów nie są spełnione.

- 10 Landgericht nie wziął pod uwagę domniemania z art. 3 ust. 1 akapit czwarty zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848 i zastosował zamiast tego art. 3 ust. 1 akapit pierwszy zdanie drugie rozporządzenia nr 2015/848. Gdyby domniemanie z art. 3 ust. 1 akapit czwarty zdanie pierwsze rozporządzenia nr 2015/848 znajdowało zastosowanie, należało najpierw ustalić miejsce zwykłego pobytu dłużnika w chwili złożenia wniosku. Następnie należałoby zbadać, czy pozostające jeszcze do ustalania okoliczności faktyczne pozwalają przyjąć, że domniemanie jest obalone. Także w takim przypadku postanowienie Landgericht nie mogłoby pozostać w mocy.

[...] [...] [...]
[...] [...]

Sądy niższych instancji:

Amtsgericht Charlottenburg, orzeczenie z dnia 27 lipca 2021 r., sygn. akt: 36b IE 3743/20;

Landgericht Berlin, orzeczenie z dnia 29 czerwca 2022 r., sygn. akt: 84 T 183/21.

[...]

[...]

[...]